

8. Чуприкова И. И. Время реакций и интеллект: почему они связаны (о дискриминативной способности мозга) / И.И. Чуприкова. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://voppsy.ru/issues/1995/954/954065.htm>
9. Шадриков В. Д. Проблемы системогенеза профессиональной деятельности / В.Д. Шадриков. – М. : Наука, 1982.

Панченко О. А., Плохих В. В., Гаража М. В. ОПЕРАТИВНИЙ КОНТРОЛЬ СТАНУ ГОТОВНОСТІ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Робота присвячена теоретичному обґрунтуванню контролю стану готовності до професійної діяльності водіїв пасажирського автотранспорту, в першу чергу, організації оперативного контролю в рамках передрейсових і післярейсових оглядів. Проаналізовані визначення готовності й особливості діяльності водіїв – перевізників пасажирів. Акцентована увага на необхідності оцінки базових механізмів забезпечення діяльності. Сформульовані принципи організації оперативного контролю готовності водіїв пасажирського автотранспорту до професійної діяльності.

Ключові слова: *готовність до діяльності, оперативний контроль, водії пасажирського автотранспорту, операціональні та функціональні механізми, адаптаційний ресурс.*

Panchenko O. A., Plokhii V. V., Garazha M. V. OPERATIVE CONTROL OF READY CONDITION TO PROFESSIONAL ACTIVITY

The work is dedicated to the theoretical justification of public transport drivers' readiness for action in the exercise of their professional activity, first of all compulsory checking organization during pre-trip and post-trip medical examination. The definitions of readiness and public transport drivers' activity particular qualities are analyzed. The necessity of provision mechanisms improvement is emphasized. Organizational principles of public transport drivers' compulsory examination of readiness for action in the exercise of their professional activity are represented.

Keywords: *readiness for action, compulsory checking, public transport drivers, operational and functional mechanisms, adaptive resources.*

УДК 159.943

Плохих В. В. (м. Одеса)

СМИСЛОВА ДЕТЕРМІНАЦІЯ ЧАСОВОЇ ПЕРСПЕКТИВИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ

Досліджується фундаментальний зв'язок смислу процесів дійсності, що визначається людиною, з особливостями суб'єктивної організації часової перспективи життєдіяльності. Відмічається, що визначення людиною унікального смислу конкретної ситуації пов'язане з формуванням цілісної тривалості значущого процесу, який реалізується в цій ситуації. Цінності людини, що приймаються в якості універсальї смислу, представляються як фіксовані у досвіді детермінанти часової перспективи актів життєдіяльності. Відмічається, що в межах психологічної настанови і відповідної до неї часової перспективи цінності виступають в якості орієнтирів та постійно діючої змістовної основи спрямованої активності суб'єкта. У відповідності до ієрархії смислів та цінностей людини розглядаються величини настановних тривалостей психологічного часу.

Ключові слова: *смысл, психологічний час, часова перспектива, тривалість, послідовність, настанова, цінності, подія.*

Постановка проблеми. *Життєдіяльність сучасної людини стає усе більш залежною від факторів техногенного та інформаційного середовища.*

Інтенсивність та складність процесів у виробничій, економічній та інформаційній сферах суспільних відносин неухильно зростає. Як наслідок цього, людина стикається з усе більш суттєвими проблемами при формуванні ефективної структури особистого досвіду, при прийнятті рішень, при стратегічному плануванні актів життєдіяльності та життєвої перспективи, взагалі. Разом із підвищенням рівня непередбачуваності об'єктивних процесів, з необхідністю постійної суттєвої реструктуризації та оновлення професійного та життєвого досвіду спостерігається ще одна тенденція, що значним чином впливає на світогляд і поведінку сучасної людини. Цією тенденцією є нівелювання фундаментального особистісного значення культурних цінностей і традицій різних спільнот. Процеси глобалізації не в останню чергу сприяють занепаду накопичених та визначених багатьма поколіннями універсальних принципів та способів виживання, що відносяться як до окремих людей, так і до цілих народів. Вказані принципи як оформлені смисли життєствердження та життєстійкості можуть прийматися людиною, що оцінює свої минуле та планує майбутнє, як свого роду критерії правильності рішень та цільові орієнтири в організації процесів життєдіяльності. У кінцевому рахунку, погоджуючись з висновками А.К. Абульханової і Т.М. Березіної, слід відмітити, що фактична відмова від культурної спадщини для багатьох людей обертається суттєвими обмеженнями у поповненні ресурсу енергії психологічного часу з часу культури [1].

Виклад основного матеріалу. У різних теоретичних концепціях часова перспектива життєдіяльності людини отримує своє змістовне наповнення переважно через події та множини подій. Так, наприклад, у когнітивній теорії сприйняття часу, що була запропонована Р. Орнштейном, передбачається, що часовий інтервал реалізації життєвих процесів оцінюється людиною у зв'язку з кількістю та складністю тих подій, що увійшли до цього інтервалу [11]. У наведених С. Тейлором законах плинності психологічного часу стверджується залежність суб'єктивної оцінки часових інтервалів від кількості подій, що відбуваються в одиницю часу [9]. У Ф. Зімбардо і Дж. Бойда часова перспектива життєдіяльності розглядається з точки зору наявності у людини переважної орієнтації на певні події з минулого, теперішнього та можливого майбутнього [5]. В теоретичних положеннях Є.І. Головахи і О.О. Кроніка психологічний час представлено структурою причинних та цільових відносин між різними суб'єктивно значущими подіями [4]. З наукових концепцій, в яких увага зосереджується на пошуку суб'єктивних одиниць часу, виходить, що значущі події можуть регулюватися або фіксуватися людиною через деякі мінімальні інтервали, тобто дискретно [7].

Слід підкреслити, що всі згадані вище та подібні до них погляди, якою б своєрідністю вони не були відмічені, принципово сходяться, насамперед, в одному. В межах цих поглядів психологічний час здебільше представлено як дискретний, як організована, складена з окремих подій часова послідовність. І навіть у випадку ствердження причинних та цільових зв'язків як основи часових відношень загальне уявлення про психологічний час як дискретний принципово не змінюється. В наведеному варіанті причинні зв'язки між

подіями минулого, теперішнього та майбутнього можуть перетинатися одне з одним. Така „картина” спостерігається, наприклад, у випадку, коли людина, ще не завершивши розв’язання однієї задачі, береться за розв’язання іншої задачі. Аналогічна ситуація виникає і у випадку, коли без паузи, одразу ж після завершення однієї дії, людина починає виконувати наступну дію. Однак і у наведених випадках ні який із зв’язків не характеризує цілісності життєвого процесу суб’єкта, не виражає його самототожності в різних життєвих проявах. З іншого боку, у періоди подолання людиною внутрішньоособистісних криз структура часової перспективи повинна підлягати ґрунтовному перегляду. При цьому міжподійні зв’язки можуть порушуватися та змінюватися, а у життєвому процесі можуть виникати проміжки без виразного особистісно значущого подійного заповнення. З точки зору „подійного” погляду на природу психологічного часу обґрунтування можливостей виживання людини у період суб’єктивного „проміжчасся” виявляється досить проблематичним. З теоретичних позицій системного підходу у проміжках між подіями та низками подій самототожність та цілісність людського життя повинні розглядатися, виходячи з наявності психічних процесів та явищ більш високого системного порядку, що підтримують усвідомлення дій та відносин людини до дійсності і в періоди сприятливих обставин, і в періоди стресів, особистісних криз, критичних моментів життя.

Суттєві утруднення у визначенні змістовного наповнення інтервалів часу і часової перспективи є виразом більш глобальної проблеми – проблеми доказу неперервності плину часу. У визначенні Аристотеля час пов’язується з рухом і називається числом руху [7]. У такому варіанті неперервність часу начебто встановлюється у зв’язку з очевидною неперервністю руху об’єкта. Однак формальний доказ неперервності самого процесу руху також виявився проблематичним. Своєрідність вказаної проблематики вже достатньо давно була представлена в апоріях Зенона в аспекті обговорення питання про формальну можливість або неможливість руху. Останнє саме і відноситься до визначення властивостей часу.

З точки зору реляційних поглядів на процеси дійсності Г. Лейбницем було закладено підґрунтя для розробки причинної теорії часу [7]. В межах цієї теорії вважається, що причинні зв’язки є первинними порівняно з часовими. При цьому приймається позиція, відповідно до якої інтервал часу від моменту початку впливу певної причини і до моменту завершення її впливу несе на собі відбиток відповідного акту причинності. Свій граничний вираз причинна теорія часу отримала в теорії відносності. В теоретичних побудовах А. Ейнштейна причинно-наслідкові відношення – це відношення, що проявляються у зв’язку з неперервним рухом світового променя у чотирьохмірному просторі-часу. Намагання доказу правильності причинної теорії часу не призвели до очікуваного позитивного результату. Було встановлено, що причинні відношення як підґрунтя для часових вже з початку повинні бути не часовими. Разом з тим, об’єкти з не часовими властивостями науці невідомі [7].

Наслідком невдалих спроб доказу причинної теорії часу слід вважати і те, що критичні зауваження на її адресу також розповсюджуються і на всі концепції, які є похідними від неї. Останнє, зокрема, стосується і базових положень причинно-цільової концепції психологічного часу, запропонованої Є.І. Головахою і О.О. Кроніком [4]. Тут також слід відмітити і той факт, що час життя людини – це дещо більше, аніж просте поєднання причин та наслідків, які виникають у результаті її взаємодії з зовнішніми обставинами. Для людини суттєво значущим є кожний поточний момент теперішнього не тільки у зв'язку з будь-якою причиною або ціллю, а вже в силу того, що тільки у теперішньому людина в усій повноті своїх психічних проявів контактує з оточуючою дійсністю, переживає своє буття і має реальні можливості до зміни і себе, і свого оточення.

Згідно з поглядами М.О. Козирева, що відповідають субстанціональній концепції часу, часовий інтервал „наповнюється” через визначення такої властивості часу як щільності, або ступінь активності. Разом з тим, фізичного кореляту щільності автором не виокремлюється. Також не вдалося доказати неперервність часу та вказати на змістовне наповнення інтервалів часу у хроногеометрії при використанні посилок на аналогію часового плину з просторовими лініями. Проблематичним виявився і доказ неперервності плину часу з точки зору поєднання аргументів класичної логіки та суджень з невизначеністю. У кінцевому рахунку, А. Грюнбаум і А. Пуанкаре, зважаючи на безрезультатні спроби доказу причинної теорії часу та неперервності часу, для вирішення фундаментальних протиріч у визначенні властивостей фізичного часу вказують на необхідність звертатися до якісно визначеного психологічного часу [7].

У якості ключових властивостей часу визначаються тривалість та послідовність. У формальних моделях час (фізичний), зазвичай, розглядається у кількісних характеристиках як послідовність. Але саме врахування якісної своєрідності тривалості, або власного часу процесу, і дозволяє дійти до вирішення проблеми доказу неперервності часових інтервалів. При цьому реальний вираз тривалості у вигляді переживання моменту теперішнього саме і надає людині інформацію про плин психологічного часу.

Результати наших досліджень показують, що тривалість як властивість психологічного часу проявляється для суб'єкта у процесі формування та реалізації психологічної настанови [7]. Неусвідомлювана або частково усвідомлювана цілісна психологічна настанова визначає тривалість як усього спрямованого акту життєдіяльності людини, так і його окремих складових на будь-якому етапі реалізації. При цьому неперервність усіх змін у діях та переживаннях людини базується на континуальності психічного як процесу, на змістовному зв'язку різноманітних процесуальних моментів у межах сформованої настановної організації. В реалізації певної психологічної настанови суб'єкт, спираючись на досягнуті результати, тою чи іншою мірою активує суттєве минуле і, разом з цим, у спрямуванні на бажаний результат антиципує можливе майбутнє. При цьому майбутнє, що відкривається у

процесі антиципації, представляє собою не просто екстраполяцію відповідної інформації з пам'яті, а своєрідне синтетичне утворення, яке суттєво пов'язане і з індивідуальним досвідом, і з унікальними ознаками актуального моменту. Іншими словами, психологічна настанова поєднує в інтегральному цілому і змістовні, і темпоральні особливості акту життєдіяльності суб'єкта.

О.Г. Асмолов виокремлює наступні три рівні настановної регуляції діяльності людини: смисловий, цільовий, операціональний [3]. Смислова настанова розглядається автором як провідний рівень психічної регуляції, як зумовлене мотивом відношення суб'єкта до цілі дії. У такому формулюванні смисл представляється як особистісний смисл, як свідомо визначене відношення людини до дійсності. Разом із цим, якщо розглядати смисл як те, що є принциповим виразом відношення суб'єкта до реальності і при наявності встановленої цілі, і ще до її встановлення, то вже сама по собі неусвідомлювана психологічна настанова повинна розглядатися у якості своєрідного оформлення такого відношення.

Психологічна настанова як цілісне системне утворення поєднує у собі такі різні за змістом складові, як актуальні потяги людини та сприйняті особливості поточної ситуації. Для такого поєднання є необхідним особливий системоутворюючий фактор. І таким фактором, як слід вважати, і може бути той смисл, який через актуальні переживання та розуміння змін дійсності для конкретної людини виражає суттєві тенденції її буття у поточний момент життєдіяльності.

Як відмічає В. Франкл, смисли не даються людині свавільно, людина відкриває для себе смисли [10]. Поведінка і дії людини, з точки зору адекватності дійсності, принципово залежать від розуміння нею смислу поточного моменту життя. До того ж, момент у даному випадку слід розуміти не як крапкову мить, а як інтегральне утворення, що охоплює суттєво пов'язані обставини з минулого, теперішнього та майбутнього.

Процеси дійсності розглядаються як структуровані, як такі, що відносяться до різних рівнів складності, взаємної детермінації, темпоральної організації [2]. Відповідно до цього розрізняється і той смисл, який відкриває для себе людина, і та часова перспектива життєдіяльності, яка співвідноситься з визначеним смислом. У означеному аспекті примітним є судження М.К. Мамардашвілі, згідно з яким при сходженні людини у розумінні усе більш масштабних об'єктивних закономірностей і тенденцій для неї відкривається усе більш широка й інформативна часова перспектива актуальних, минулих та майбутніх змін [6]. У такому поступовому осмисленні людиною себе та світу, у розширенні часових меж осмисленої оцінки подій і уявляє М.К. Мамардашвілі дійсну нескінченність плину часу. При цьому спрямована з минулого у майбутнє, необмежена послідовність різноманітних фактів визначається автором як „дурна” нескінченність часового виміру.

Наведені аргументи вказують на те, що у будь який локальний момент встановленої тривалості процесу взаємодії людини з дійсністю ця тривалість виражає певні смислові співвідношення того або іншого рівня узагальнення.

Ці співвідношення є більш або менш стійкими, але при цьому вони перетворюються під впливом поточних обставин, зумовлюючи формування відповідної актуальної психологічної настанови. Слід вважати, що саме смислові співвідношення, які можуть усвідомлюватися людиною або проявлятися на неусвідомлюваному рівні психічної активності у формі переживань, і є такими, що тривають в межах психологічної настанови і заповнюють собою часові інтервали між суттєвими подіями. При цьому події, які обмежують певний часовий інтервал, не слід сприймати як такі, що протистоять триваючому процесу. Вказані події є найбільш виразними проявами актуального процесу, тими моментами, в яких реалізації суб'єкта або входять у суттєві протиріччя з зовнішніми обставинами, або ж „знімають” такі протиріччя. До того ж, рівень розуміння людиною смислу того, що відбувається та своїх завдань, у кінцевому рахунку, і дозволяє подолати актуальну неузгодженість внутрішнього та зовнішнього через зміну самого себе та оточуючої дійсності.

Чим більш локальним, с точки зору можливих життєвих обставин, є суттєве для людини протиріччя, тим більш простим виявляється встановлення його смислового навантаження. Чим значніше протиріччя, тим складніше визначення його смислових характеристик, тим вище вірогідність хибних інтерпретацій та рішень, тим суттєвішими є наслідки помилок. Невірне розуміння суб'єктом поточного моменту (моменту як часової перспективи) досить часто зумовлюється стиканням дійсного смислу того, що відбувається, з неадекватними до ситуації подійними та поведінковими стереотипами, які актуалізуються з досвіду. Внаслідок цього у людини різко змінюється її часова перспектива життєвих відношень. І, з іншого боку, часова перспектива життєдіяльності також радикально змінюється в умовах, коли суб'єкт відкриває для себе помилковість своїх світоглядних позицій та поглядів, і та часова перспектива, що формується, узгоджується з відкритими та прийнятими смислами. У залежності від суб'єктивного значення актів життєдіяльності змінюється й характер „переломів” життєвого шляху людини. На рівні процесу діяльності можуть змінюватися дії: зміст, послідовність, спосіб виконання. На рівні життєвої перспективи фундаментальні зміни можуть відбуватися у системі цінностей, мотивів, у світогляді особистості.

В. Франкл вказує на унікальність тих смислів, які детермінують кожний поточний момент життя людини [10]. Разом із цим автор підкреслює і факт відносного повторення реалізації фундаментальних смислів і в життєдіяльності окремої людини, і в практиці спільнот від покоління до покоління. Саме такі відносно стійкі смислові співвідношення і визначаються як людські цінності, як універсалії смислу. Слід також відмітити, що наведений розподіл смислів на унікальні та універсальні (цінності) може бути зіставлений і з виокремленням актуальних та фіксованих психологічних настанов. Як і у випадку співвідношення актуальних та фіксованих настанов, цінності також можуть прийматися як актуалізована з досвіду передумова для визначення та уточнення унікального смислу поточного моменту. При

цьому саме конфлікт невідповідності актуалізованих цінностей і унікального смислу поточної ситуації взаємодії людини з об'єктивною дійсністю і породжує суб'єктивні протиріччя різного рівня впливу.

Уточнення смислу поточного моменту може здійснюватися у відповідності с функціонуванням запропонованої Г.К. Середою моделі орієнтованого на майбутнє функціонування пам'яті – пам'яті як одного з ключових психічних процесів в організації життєдіяльності людини [8]. Вказана модель реалізує принцип „смиислової вирви”, що відповідає зв'язку трьох головних рівнів організації діяльності: смислового; цільового, операціонального. Серед вказаних рівнів смисловий рівень представлено в якості провідного. Смисл виявляється через певні цілі та реалізується відповідним операціональним комплексом. Якщо реалізація операцій розходиться з встановленими вимогами задачі та дійсністю, відбувається корекція цільових „вузлів” і, у разі необхідності, змінюється смислова спрямованість дій. У подальшому цикл повторюється знову, але вже у зв'язку зі зміненим смислом. І такі повтори проходять до тих пір, поки не буде досягнуто необхідне співвідношення активності суб'єкта з дійсністю.

І у випадку правильності відкритих і сформованих людиною унікальних смислів, цінностей та відповідних до них актуальних психологічних настанов, і у випадку їх неадекватності поточним обставинам, ці смисли визначають часову перспективу актів життєдіяльності. І тут вочевидь виступає той факт, що цінності є не тільки орієнтирами у майбутньому і критеріями оцінки результату. Прийняті суб'єктом цінності виявляються підґрунтям для його спрямованих зусиль. Цінності детермінують процеси переживань та дій безперервно: з їх початку і до завершення.

У залежності від приналежності цінностей та унікальних смислів до певного рівня ієрархічної організації їх спрямовуючий вплив на прояви людини виявляється різною мірою пролонгованим. Як наслідок цього, у випадку спрощення системи особистісних цінностей і спрощення унікальних смислів щодо поточних процесів повинна скорочуватися і часова перспектива тих актів життєдіяльності, що реалізує суб'єкт. Саме такий ефект і спостерігається у випадках адиктивних змін у структурі особистості, коли актуальні дії людини всіляко підпорядковуються задоволенню насамперед тієї потреби, яка безпосередньо пов'язана з адиктивним агентом. У випадку відкидання культурних цінностей людина свавільно або мимовільно відмовляється від тих значущих узагальнень суспільно-історичного досвіду, що дозволяють у найбільш суттєвих ознаках встановити смислове підґрунтя для виробки та реалізації рішень. При виразній неспроможності людини справитися з обробкою зростаючого інформаційного потоку, як відмічає Т. Еріксен [12], різні порції інформації накладаються одна на одну, порушується послідовність сприймання та маскується смисл повідомлень. Внаслідок інтерференції та змішування інформації в оперативній пам'яті суб'єкт вимушений обмежуватися поверховими інтерпретаціями, прийняттям стереотипних, спрощених та

необачних рішень. У випадку внутрішньоособистісних криз і стресів часова перспектива людини або стискається згідно зі смыслом подолання загрозливого для життя та здоров'я протиріччя, або неухильно розширюється, спираючись на найбільш значущі особистісні смисли, або зовсім розпадаються з втратою смислу життя.

Подальші дослідження можуть бути спрямовані на конкретизацію зв'язку визначених людиною цінностей з процесом постановки цілей, з плануванням рішення задач різного рівня складності.

ВИСНОВКИ

1. Психологічна настанова людини виражає смисл його відношень до дійсності та визначає неперервну, цілісну тривалість актів життєдіяльності.

2. Смысловое наповнення актуальної психологічної настанови визначає суб'єктивну часову перспективу минулого та можливого майбутнього.

3. Смысловая детермінація часової перспективи актів життєдіяльності відбувається на свідомому та неусвідомлюваному рівнях психічної регуляції. Свідоме смысловое визначення часової перспективи дій здійснюється людиною завдяки актуалізації особистісних цінностей і розуміння унікального смислу поточного моменту. На неусвідомлюваному рівні психічної активності смысловое навантаження плину психологічного часу в межах відповідної настанови переживається.

4. Цінності, або універсалії смислу, для людини є не тільки орієнтирами в організації часової перспективи дій. У межах психологічної настанови цінності виступають в якості постійно діючої основи та потенціалу спрямованої активності суб'єкта.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Абульханова К. А.* Время личности и время жизни / К. А. Абульханова, Т.Н. Березина. – СПб. : Алетей, 2001. – 304 с.
2. *Алюшин А. Л.* Темпомиры: Скорость восприятия и шкалы времени / А.Л. Алюшин, Е.Н. Князева. – М.: Изд-во ЛКИ, 2008. – 240 с.
3. *Асмолов А. Г.* Деятельность и установка / Асмолов А.Г. – М.: Изд-во МГУ, 1979. – 150 с.
4. *Головаха Е. И.* Психологическое время личности / Е.И. Головаха, А.А. Кроник. – М: Смысл, 2008. – 267 с.
5. *Зимбардо Ф.* Парадокс времени. Новая психология времени, которая улучшит вашу жизнь / Ф. Зимбардо, Дж. Бойд; [пер. с англ. О.Ю. Гатановой]. – СПб.: Речь, 2010. – 352 с
6. *Мамардашвили М. К.* Психологическая топология пути. М. Пруст. «В поисках утраченного времени» /Мамардашвили М.К. – СПб.: РХГИ, 1997. – 572 с.
7. *Плохих В. В.* Психология временной регуляции деятельности человека: [монография] / Плохих В.В. – Донецк: Ландон XXI, 2011. – 412 с.
8. *Серета Г. К.* Что такое память ? / Г.К. Серета // Психологический журнал. – 1985. – Т. 6, № 6. – С. 41–48.
9. *Тейлор С.* Покорение времени: Как время воздействует на нас, а мы на время / Тейлор С.; [пер. Н. Лисовой]. – М. : Альпина нон-фикшн, 2010. – 256 с.
10. *Франкл В.* Человек в поисках смысла: Сборник / Франкл В.; [пер. с англ. и нем.]. – М.: Прогресс, 1990. – 368 с.

11. Шиффман Х. Ощущение и восприятие. 5-е изд. / Шиффман Х. – СПб.: Питер, 2003.– 928с.
12. Эриксен Т. Тирания момента. Время в эпоху информации / Эриксен Т.; [пер. с норв. Е.С. Рачинской и др.]. – М.: Весь Мир, 2003. – 208 с.

Плохих В. В. СМЫСЛОВАЯ ДЕТЕРМИНАЦИЯ ВРЕМЕННОЙ ПЕРСПЕКТИВЫ ЖИЗНЕДЕЯТЕЛЬНОСТИ ЧЕЛОВЕКА

Исследуется фундаментальная связь определяемого человеком смысла процессов действительности с особенностями субъективной организации временной перспективы жизнедеятельности. Отмечается, что определение человеком уникального смысла конкретной ситуации связано с формированием целостной длительности реализуемого в этой ситуации значимого процесса. Ценности человека, принимаемые в качестве универсалий смысла, представляются как фиксированные в опыте детерминанты временной перспективы актов жизнедеятельности. Отмечается, что в пределах психологической установки и соответствующей временной перспективы ценности выступают в качестве ориентиров и постоянно действующей содержательной основы направленной активности субъекта. В соответствии с иерархией смыслов и ценностей человека рассматриваются величины установочных длительностей психологического времени.

Ключевые слова: смысл, психологическое время, временная перспектива, длительность, последовательность, установка, ценности, событие.

Plokhikh V. V. DETERMINATION OF SENSE OF HUMAN LIFE-TIME PERSPECTIVE

The paper investigates the fundamental relationship of the sense of reality processes as defined by man with the peculiarities of the processes of subjective organization of human life-time perspective. Based on the literature data analysis, it shows that the time intervals of human life time are mainly considered in terms of directional sequence of events. However, there was but little regard given to continuous duration of the flow of psychological time. It is noted that the continuous duration of acts of human life is determined by the psychological attitude. Realization of the set duration is experienced by a person. Argument is given to prove that the way a person defines the unique sense of a specific situation is associated with the formation of continued duration of significant process realized in this situation. Values of man taken as sense universals are represented as determinants of the time perspective of the acts of life fixed in the experience. It is noted that within the scope of psychological attitude and the corresponding, time perspective values act as landmarks and permanent substantive foundation of directed activity of the actor. In accordance with the structuredness of reality processes it considers the hierarchy of senses and values of man as well as the extent of set durations of the flow of psychological time associated with them, including significant events of the past, present and future. The aim of further research work can be the specification of human values communication, which is adopted by person due to the process of setting goals, planning of solving problems on different complexity levels.

Keywords: sense, psychological time, time perspective, duration, sequence, attitude, values, event.
